

A jogbiztonság alkotmányos elvének érvényesülése a jogalkotásban

KURUNCZI GÁBOR

PhD hallgató

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Jog- és Államtudományi Doktori Iskola

1. Bevezetés

Az elmúlt év jogalkotási áradatát több oldalról is számos kritika érte amiatt, hogy nemcsak átgondolatlan, de a jogbiztonságot is sértő jogszabályok születtek. De mit is érthetünk jogbiztonságon, amikor azt a jogalkotás szemzőgéből vizsgáljuk? Mikor mondhatjuk egy jogszabályra, hogy a jogbiztonság alkotmányos elvének megfelelően született? Léteznek-e egyáltalán objektív kritériumok, amelyek betartásával egy jogszabály megalkotása megfelel a jogbiztonság követelményének? Szükséges-e egy jogszabály elfogadásához a széles körű társadalmi támogatottság? Sérti-e a jogbiztonság követelményét a módosító jogszabályok deregulációja, illetve a „saláta” jogszabályok? Fontos kérdések ezek, amelyekre sokan és sokszor igyekeztek már válaszolni. Éppen ezért tanulmányomban arra törekszem, hogy a felmerülő problémákat gyakorlati példákon keresztül szemléltessem.

Dolgozatom kiindulási pontja a jogbiztonság általános fogalmának kérdése, amelynek a segítségével a minőségi jogalkotás folyamatát és garanciális elemeit igyekszem feltárni, miközben kísérletet teszek a normaalkotási folyamatban tapasztalható kisebb-nagyobb ellentmondások feloldására is.

2. A jogbiztonság alkotmányos elvéről

Ahhoz, hogy a jogalkotás folyamatát a jogbiztonsággal összevetve tudjuk vizsgálni, mindenekelőtt tisztázni kell, mit is értünk a jogbiztonság fogalma alatt. A jogbiztonság a jogállamiságtól elválaszthatatlan fogalom, hiszen a jog uralma a közjó eléréséhez önmagában kevés. Az embereknek ugyanis olyan jogszabályok szerint kell élniük, amelyek a közösség által elismert értékek hordozói s egyben megvalósítói. HERBERT KÜPPER szerint a jogállamiság – legalapvetőbb szinten – úgy határozható meg, hogy a jogállamban a jog minden társadalmilag jelentős életviszonyoknak a végső és legmagasabb zsinórmértéke.¹ Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a kezdetektől fogva kitűnik, hogy a jogállamiság nélkülözhetetlen elemének tekinti a jogbiztonságot.² A kontinentális jogban a jogbiztonság kifejezi azt az „alapelvet”, hogy elsődlegesen a jogban, tartalmában és stabilitásában lehet bízni.³ Az Alkotmánybíróság több határozatában is foglalkozott a jogbiztonság fogalmával. A 9/1992. (III. 5.) ha-

¹ Herbert Küpper: *A jogállam követelményei az Európai Unióban és Magyarország Alaptörvénye.* In: *Jura*, 2011/2. sz. 97. o.

² Bánáti János–Réti László–Tóth Ádám: *A jogbiztonság kirívóan súlyos sérelme.* In: *Ügyvédek lapja*, 2010/2. sz. 19. o.

³ Küpper: i. m. 102. o.

tározatában kimondta: „a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság; a jogbiztonság az állam kötelességévé teszi [...] hogy az egyes jogszabályok világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. [...] a jogbiztonság [...] az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is megköveteli. Ezért alapvetőek a jogbiztonság szempontjából az eljárási garanciák. Csak formalizált eljárás szabályainak követésével keletkezhet érvényes jogszabály, csak az eljárási normák betartásával működnek alkotmányosan a jogintézmények”. A jogbiztonság tehát az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze és egyes részterületei is megfeleljenek ezen alkotmányos elvnek.⁴ Az irányadó Alkotmánybírósági tétel szerint a jogállamiság elvéből adódó alapvető követelmény, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtsék ki tevékenységüket.⁵ Vagyis a jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is.⁶ Ezt erősíti meg az Alkotmánybíróság 11/1992-es határozata is, amely kimondja, hogy „a jogállamiság és jogbiztonság elvéből fakadnak az eljárási garanciák; ezek alapvető jelentőségűek az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatósága szempontjából. Csak a formalizált eljárás szabályainak követésével keletkezhet érvényes jogszabály, csak az eljárási normák betartásával működik alkotmányosan a jogszolgáltatás.” Tehát már magában a jogalkotási folyamatba is olyan intézményes garanciák beépítése szükséges, amelyek képesek hatékonyan megakadályozni az alkotmánnyal összhangban nem álló normák megszületését. Hasonlóan vélekedik KOC SIS MIKLÓS is, aki – TAMÁS ANDRÁS gondolataival egyetértve – a jogbiztonság általános elemének tekinti a társadalmi viszonyok szabályozottságát, a jogi szabályozás egyértelműségét, a jogszabályok tényleges alkalmazhatóságát, az indokolatlan változtatások elkerülését, a jogalkalmazás egységességét és kiszámíthatóságát, valamint a jogalkalmazói döntések végrehajtottságát.⁷

A korábban citált Alkotmánybírósági döntésekből is látható tehát, hogy a jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, hanem az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. Az Alkotmánybíróság külön hangsúlyozta, hogy az Alkotmányban szereplő jogállamiság elvének sérelme önmagában – azaz más alkotmányos alapjog sérelme nélkül is – megalapozza valamely jogszabály alkotmányellenességét.⁸ A jogállamiság ugyanis lényegében nem állapot, hanem folyamat. A jogállamiságnak minden állami döntésben, cselekvésben, mulasztásban újból érvényesülnie kell.⁹ Olyan normák felelnek tehát csak meg a jogbiztonságból fakadó normavilágosság követelményének, melyek világosan kijelölik az adott jogintézmény célját, alkalmazásának kereteit, szempontjait és rendjét.

⁴ Küpper: i. m. 19. o.

⁵ Az Alapvető Jogok Biztosának AJB–2302/2012 számú indítványa az Alkotmánybírósághoz, az Alaptörvény átmeneti rendelkezéseinek (ÁR.) megsemmisítésére.

⁶ Bánáti–Réti–Tóth: i. m. 19. o.

⁷ Kocsis Miklós: *Jogállam és jogbiztonság*. In: *Jogállam és jogbiztonság* (szerk. Weller Mónika). Emberi Jogok Központja Közalapítvány, Budapest, 2005. 50. o.

⁸ Bánáti–Réti–Tóth: i. m. 19. o.

⁹ Küpper: i. m. 93. o.

3. A jogalkotás és jogbiztonság kapcsolata

3.1. Jogbiztonság kontra jogalkotás

Az előzőekben is láthattuk már – például KOCAIA MIKLÓS gondolatainál –, hogy a jogbiztonság többek között azt is jelenti, hogy a jogszabályok gyakori, indokolatlan változtatásait el kell kerülni. Ha tágabb értelemben közelítjük meg a jogbiztonság elvét, azt is mondhatnánk – mint ahogy vannak is ilyen álláspontok – hogy az a jogalkotás ellen hat, hiszen lényegében a jogalkotás a jog stabilitását bontja meg, azaz a jogbiztonságot „sérti”. Ez az állítás azonban csak akkor lenne igaz, ha elfogadnánk a jogbiztonság mindenekfelett állóságát, abban a megközelítésben, hogy a jogrendszer állandó, és megváltoztathatatlan. Ez a radikális álláspont nyilvánvalóan tarthatatlan, hiszen az átgondolt jogalkotás éppen a jogszabályok alkalmazhatóságát növeli, azáltal, hogy a jogalkotó reagál a változó feltételekre (legyen az akár belső, akár uniós jogi követelmény). A jogbiztonság ugyanis nem a jogrendszer betonba ágyazottságát jelenti, hanem azt, hogy a normák változása kiszámítható keretek közt történjen. Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság a 16/1996. határozatában kimondta: *„A jogbiztonság követelménye nem abszolutizálható olyan értelmezésben, amely ténylegesen a jogrendszer kivételt nem tűrő feltétlen (abszolút) változatlanosságának igényét emelné alkotmányos követelménnyé. A jogbiztonság követelménye nem ezt, hanem a viszonylagos állandóság, a kiszámíthatóság követelményét fogalmazza meg.”* Éppen ezért az állandó alkotmányos értékek a jogban a változásokat teszik kiszámíthatóvá, a jogalkotás számára kiszabott medret rögzítik, amit az (elméletileg) nem léphet át. Ebből következően a normának a változások után is e keretek között kell maradnia, ami mindenképpen a kiszámíthatóság erősödését vonja maga után.¹⁰

3.2. A minőségi jogalkotás feltételei

Sok szerző használja a jogalkotás kapcsán a minőségi jogalkotás fogalmát, amelyet DRINÓCZI TÍMEA Walther Hugtól átemelve úgy határoz meg, hogy az olyan megközelítés, amely tervezett módon, hatékony és végrehajtható jogszabályok nyilvános előkészítésével, elfogadásával, azok végrehajtásának támogatásával segíti elő a rövid-, közép- és hosszú távú társadalmi és gazdasági célok elérését.¹¹ DRINÓCZI szerint a minőségi jogalkotás kettős értelemben fogható fel: egyrészt mint eljárás, másrészt mint a jogszabály minősége.¹² Fontos kiemelni, hogy ahhoz, hogy a jogalkotás szélesebb köre számára is értékelhető módon tudjunk a jog minőségéről valamiféle kézzelfogható véleményt közölni, mindenképpen túl kell lépni a technikai értelemben vett norma előkészítés szemléletén. Az embereket ugyanis kevésbé érdekli az, hogy mennyire kiváló jogszabály-szerkesztési arzenált képes felvonultatni az adott állami szerv, számukra a szabályozás tényleges következményei a fontosak.

¹⁰ Vincze Attila: *Jogállamiság Magyarországon – különös tekintettel a jogbiztonságra*. In: *Jogi Tanulmányok*, 2001/1. sz. 253. o.

¹¹ Drinóczi Tímea: *Adminisztratív terhek csökkentése – EU – Magyarország*. In: *Alkotmány és jogalkotás az EU tagállamként* (szerk. Chronowski Nóra). HVG Órac, Budapest, 2011. 265. o.

¹² Drinóczi: i. m. 265. o.

PETRIK FERENC a jogalkotás három jogpolitikai tételét fogalmazza meg: a szabályozás indokoltságát, a jogalkotás stabilitását, valamint a jogszabály-előkészítés demokratizmusát¹³. A jogi szabályozás indokoltságát önmagában a cél megjelölése nem dönti el. Ahhoz, hogy elkerülhető legyen a túl-, illetve ket-tős szabályozás, a kodifikációs előkészítő munka megkezdése előtt, szükséges a szabályozási célt kellően pontosan meghatározni. Fontos, hogy ez a cél úgy kerüljön definiálásra, hogy az a jogalkotás által meg is legyen valósítható. Mindezt PETRIK úgy határozza meg, hogy a jogrendszer egységes biztosításának és a túlszabályozás visszaszorításának legfontosabb feltétele a jog belső törvényszerűségeinek fokozottabb tiszteletben tartása.¹⁴ A gyakorlatban sokszor elköveti a jogalkotó azt a hibát, hogy a szabályozási célt úgy határozza meg, hogy előtte nem mérlegeli annak megvalósíthatóságát, hanem csak cél-orientáltan megalkotja a jogszabályt, hatásainak mérlegelése nélkül. A célokat azonban nem szabad összekeverni az eszközökkel, az adott cél elérése ugyanis nem biztos, hogy jogalkotást igényel.¹⁵ Ennek megelőzését is szolgálhatja a megfelelő hatásvizsgálat, amelyről később részletesen szólok.

A jogszabály stabilitása kapcsán a korábbiakban már utaltam rá, hogy a jogrendszer állandósága viszonylagos. Annak megújulása ugyanis szintén fontos követelmény. Ki kell emelni ugyanakkor, hogy új jogszabály alkotására csak akkor kerülhet sor, ha ezt egy új életviszony indokolja, vagy ha a korábbi szabályozás már nem felel meg a társadalmi fejlődés követelményeinek. EULENBERG SALAMON úgy fogalmaz „*az állam törvényei is csak haszon végett hozatnak, csak azért, hogy bizonyos előnyök biztosítsanak [...] a törvények minden országban másfélék, idők folyamán folyton változnak és sohasem végérvényesek, határozottak és állandóak.*”¹⁶ PETRIK szerint el kell kerülni azt a káros gyakorlatot, hogy a produkálás kényszere szüljön új jogszabályt.¹⁷

A tavalyi évben az Országgyűlés 215 törvényt fogadott el – 109 újat és 106 módosítót. Ennek kapcsán azonban fontos megjegyezni, hogy nincs és nem is lehet objektív mérce arra, hogy egy országban a jogszabályok számát tekintve mi az optimális mérték. A népesség száma és az ország területe sincs arányban a jogszabályok számával, és nem állíthatjuk, hogy kis országban kevés, nagy országnak sok jogszabályra van szüksége (sőt inkább azonos mennyiségű rendelkezés kell egy jogrendszer kiépítéséhez, függetlenül az ország méretétől). Ennek ellenére a jogalkotás tendenciáit a jogszabályok számának alakulása is jelzi, rávilágít ugyanis nem elhanyagolható összefüggésekre.¹⁸ KOC SIS MIKLÓS szerint adott állam jogalkotásának színvonala a jogállam társadalmi mélységének a tükré. Szerinte a jogalkotást és annak követelményeit vizsgálva, megbízható következtetéseket lehet levonni egy állam jogállami érettségére vonatkozóan.¹⁹

¹³ Petrik Ferenc: *A jogalkotás elvi kérdései*. In: *A törvényalkotó dilemmái* (szerk. Petrik Ferenc). HVG Orac, Budapest, 2008. 401. o.

¹⁴ Petrik: *A jogalkotás elvi kérdései...* 401. o.

¹⁵ Drinóczi Tímea–Petrétei József: *Jogalkotástan*. Dialóg Campus, Budapest-Pécs, 2004. 187. o.

¹⁶ Eulenberg Salamon: *Jogbiztonság és igazság*. Globus Pénzüntézetek Műintézete és Kiadóvállalat Rt., Budapest 1918. 6. o.

¹⁷ Petrik: *A jogalkotás elvi kérdései...* 406. o.

¹⁸ Petrik Ferenc: *A jogalkotás főbb tendenciái és az 1945–1980. évek kodifikációs periódusai*. In: *A törvényalkotó dilemmái* (szerk. Petrik Ferenc). HVG Orac, Budapest, 2008. 392. o.

¹⁹ Kocsis: i. m. 51. o.

is oka lehet az átgondolatlan jogszabályok születésének. A hatásvizsgálat kudarcára jó példa a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 2011-es módosítása, amely a külföldi rendszámú gépjárművek magyarországi közlekedése kapcsán, a magyar állampolgárokra vonatkozó szabályokat próbálta meg rendezni. Kevés sikerrel. A módosítás utólagos hatásvizsgálatával a jogalkotó érzékelhette volna, hogy a jogszabály rossz irányba (is) hat, hiszen általa olyan állampolgárok is hátrányos helyzetbe kerülnek, akik nem voltak célzott alanyai a módosításnak.

A jogalkotás folyamata tehát csak akkor tud a jogbiztonság elvének megfelelően zajlani, ha betartjuk azon eljárási garanciákat, amelyek ezt hivatottak biztosítani. Gondolok itt a Kormány ügyrendjében meghatározott határidőkre, valamint az Országgyűlés Házzabályában megjelölt eljárási garanciákra is. Ezek be nem tartása olyan jogszabályok születését eredményezheti, amelyek nem, vagy csak nehezen lesznek alkalmazhatóak. Rövid időn belüli változtatásukra lesz szükség, így a jogbiztonság elvét is sérteni fogják.

GIOVANNI SARTORI *Demokrácia* című művében (a törvények létével kapcsolatban) azt mondja, hogy a „futószalagon” gyártott törvények csupán nevük alapján azok, tartalmukat tekintve nem méltók erre a névre.²² A kormányzás és a törvényhozás összecsúszása mindenekelőtt azt eredményezi, hogy túltermelik a törvényeket, amely már önmagában elértékteleníti azokat és elhomályosítja létük valós értelmét.²³

3.3. *Dereguláció és „saláta” jogszabályok a jogalkotásban*

A jogalkotás során számos kérdés felmerül, amelyek kapcsán a jogbiztonság esetleges sérelméről beszélhetünk. Ezek közül két problémás kérdést emelek ki: a technikai deregulációt és a saláta jogszabályokat.

DRINÓCZ TÍMEA és PETRÉTEI JÓZSEF úgy fogalmazzák, hogy a dereguláció olyan jogi és adminisztrációs egyszerűsítés, ami a jogi előírások hatályon kívül helyezésével, vagy minőségi újraszövegezésével törekszik megfelelni a minőségi jogalkotás követelményének.²⁴ Úgy is fogalmazhatnánk, hogy a dereguláció olyan állami beavatkozás, amelynek célja a jogi előírások sokaságának csökkentése, azaz a normák pótlás nélküli hatályon kívül helyezése.²⁵ Két típusa különböztethető meg. Egyrészt a technikai értelemben vett dereguláció (melynek lényege, hogy a jogszabály végén megjelenik egy önmegsemmisítő rendelkezés, ami az egész jogszabályt hatályon kívül helyezi, a joghatásának kiváltását követően), ami alapvetően a módosító jogszabályokkal összefüggésben került előtérbe. Másrészt az úgynevezett deregulációs programok, amelyek a jogrendszer átláthatóbbá tétele érdekében születnek és amelyek keretében olyan jogszabályok kerülnek egységes szerkezetbe foglalásra illetve hatályon kívül helyezésre, amelyek többé már nem szükségesek, vagy amelyek célja más intézkedéssel hatékonyabban elérhető (azaz egyfajta újrakodifikálás

²² Giovanni Sartori: *Demokrácia*, Osiris, Budapest, 1999. Idézi: Vincze Attila: *Jogállamiság Magyarországon – különös tekintettel a jogbiztonságra*. In: *Jogi Tanulmányok*, 2001/1. sz. 277. o.

²³ Vincze: i. m. 277. o.

²⁴ Drinóczi-Petrétei: i. m. 405. o.

²⁵ Drinóczi-Petrétei: i. m. 406. o.

történik). Ezek a programok a jogszabályok racionalizálására és optimalizálására koncentrálnak, és fontos, hogy soha nem öncélúak.²⁶

Jogbiztonsági szempontból a technikai dereguláció kérdését érdemes megvizsgálni. A technikai dereguláció bevezetésének jogpolitikai érve az volt, hogy azon jogszabályok, amelyek csak módosító rendelkezéseket tartalmaznak, így hatálybalépésükkel beépülnek az alapjogszabályba, joghatásuk kifejtését követően – a normatakarékosság jegyében – ne maradjanak a jogrendszerben. Ez önmagában nem jelent problémát, hiszen a módosított jogszabály változása elektronikusan vagy esetleg papír alapon mindenképpen visszakövethető, akkor is, ha a módosító jogszabályt deregulálják. Felmerül azonban a kérdés, hogy miért lenne egyáltalán probléma, ha a módosító jogszabály hatályban maradna, azon túl, hogy terhelné a jogrendszert? Többek közt azért, mert nem lenne egyértelmű – a módosított rész tekintetében –, hogy mire hivatkozzon²⁷ a jogalkalmazó, illetve más jogszabály – amennyiben utalni akar rá. Erre azonban megoldást jelentene, ha a jogalkotási törvénybe bekerülne egy olyan rendelkezés, ami kimondja, hogy a módosító jogszabályra a módosított rendelkezés tekintetében hivatkozni nem lehet. Jelenleg azonban a jogalkotási törvény a módosító jogszabályok automatikus deregulációját írja elő, joghatásuk kiváltását követően.

Álláspontom szerint jogbiztonsági szempontból az egyik fő probléma a technikai deregulációval kapcsolatban akkor jelenik meg, amikor az Alkotmánybíróság a módosító jogszabály kapcsán valamilyen alkotmányellenességet állapít meg. Ebben az esetben ugyanis nem tudja kimondani kifejezetten a módosító jogszabály alkotmányellenességét, tekintettel arra, hogy az már nincs hatályban. Ehelyett kénytelen egy későbbi időpontban megsemmisíteni az alapjogszabály módosuló rendelkezését, felhívva egyúttal a jogalkotót, hogy egy újabb módosítással szabályozza újra – akár azáltal, hogy visszatér a módosítás előtti állapothoz – a megsemmisített rendelkezést. Ez azonban azt a hatást váltja ki, hogy az érintett jogszabály instabillá, tartalmát tekintve bizonytalaná válik, ezáltal a jogbiztonság elvét fogja sérteni.

A másik vizsgált kérdés a salátajogszabályok problémája. Az Országgyűlés előtt és a Kormányon, minisztériumokon belül is sokszor lehet találkozni olyan előterjesztéssel, amely egyszerre több jogszabályt is módosít. Ennek általában a címéből is kiderül a „saláta” jelleg, így alapvetően a probléma nem is ezen jogszabályokkal összefüggésben merül fel. Sokkal inkább azon előterjesztések kapcsán, amelyeknek sem a címből, sem a jellegéből nem derül ki, hogy abban más jogszabály módosítása, esetleg hatályon kívül helyezése is fellelhető. A jog változásainak követése elvileg mindenkinek kötelessége. Azonban senkitől nem várható el, hogy a Magyar Közlönyben megjelent összes jogszabályt végigolvassa, hátha elrejtve rá vonatkozó szabályozásra lel. A követelmény az lenne, hogy a jogszabály címéből egyértelműen kiderüljön, hogy az mely jogszabályt vagy jogszabályokat módosítja. A jogalkalmazónak ugyanis nincs több kapacitása, mint hogy a Magyar Közlöny címmutatója alapján figyelemmel kövesse a módosuló jogszabályokat, ennél többet azonban elvárni abszurd.²⁸ Két példát emelnék ki ezen „jelenség” szemléltetése céljából. Egyik

²⁶ Drinóczi-Petrétei: i. m. 408. o.

²⁷ A módosító jogszabályra, vagy az alapjogszabály módosított rendelkezésére.

²⁸ Bánáti-Réti-Tóth: i. m. 20. o.

a tábori lelkészségről szóló kormányrendelet 2010-es módosítása²⁹, amely módosította a postai szolgáltatások ellátásáról és minőségi követelményeiről szóló 2004-es kormányrendeletet.

A másik a tavaly december végén elfogadott víziközmű törvény, amelybe az utolsó pillanatban került be (az akkor kialakult helyzet „rendezésére”) az orvosi sztrájk tiltásának szabálya, arra az esetre, ha egészségügyi vészhelyzetet rendelne el a Kormány. Mindkettő jól szemlélteti, hogy a jogalkalmazónak – egy számára idegen jogszabály esetén – nem kell tudnia, hogy az előterjesztésben módosulhatott a rá vonatkozó joganyag, így azonban csorbul a jogszabályok megismerhetőségéhez való joga, azaz végső soron a jogbiztonság. Különösen problémás, ha az elsalátásítás (egy törvény esetében) a zárószavazás előtt történik, hiszen ilyenkor még kisebb az esélye, hogy a módosítás eljusson a címzetthez, főleg – visszakanyarodva a deregulációhoz – ha a joghatásának kiváltását követően el is tűnik a módosító jogszabályból, mint ahogyan az a fenti két példa esetében is történt.

4. Összegzés

A jogbiztonság a jogállamiság alapköve, amelynek a jogalkotás során is érvényesülnie kell. Ugyanis, ha már a megalkotott jogszabály sem felel meg az alkotmányos követelményeknek, akkor hogyan várható el a jogalkalmazótól, hogy azt igazságosan alkalmazza. A korábban említett közúti közlekedésről szóló törvény módosításának a gyakorlati tapasztalatait vizsgálva láthatjuk, hogy hová vezethet az átgondolatlan jogalkotás. Jelen esetben oda, hogy egy külföldön élő magyar állampolgár nem tud akadálytalanul közlekedni Magyarországon, holott a szabályozás célja nem rá irányult. Amikor a jogbiztonság alkotmányos elvéről a jogalkotással összefüggésben beszélünk, akkor eljárási jogbiztonságot értünk alatta, azaz azt, hogy a megalkotása során elvégezték-e a megfelelő hatásvizsgálatot, betartották-e az eljárási határidőket és szabályokat. Azt azonban, hogy a jogszabály megfelel-e a normavilágosság követelményének, hogy az mindenkire nézve azonosan kerül-e alkalmazásra, az már a jogbiztonság tartalmi követelményének tekinthető. A jogalkotás során tehát arra kell törekedni, hogy minőségi jogszabályok szülessenek, amelyeknek a hatása összhangban áll azzal, ami a tényleges elérni kívánt cél volt. Amennyiben ez a feltétel teljesül, a jogszabály tartós, stabil és kiszámítható lesz, azaz a jogbiztonság alkotmányos elvével összhangban fog állni. Így csökkenhet annak az esélye, hogy a jogbiztonság tartalmi szempontból, azaz jogalkalmazói oldalról sérüljön. Sajnos ma elég utópisztikusnak tűnik, hogy a jogalkotásból teljesen kiiktatásra kerüljenek azok a hibák, amelyek sérthetik a jogbiztonság elvét. A cél azonban megfogalmazható. Ahogyan azt WILHELM AUBERT is mondja: „*a jogbiztonság játékelméleti szempontból a minimax, vagyis a maximális veszély minimalizálása*”.³⁰

²⁹ A Kormány 2/2010. (I. 14.) Korm. rendelete a Tábori Lelkészi Szolgálatról szóló 61/1994. (IV. 20.) Korm. rendelet módosításáról.

³⁰ Vincze: i. m. 273. o.